

Julian Echeverría Oruna Ubitxa

*Eibar, Gipuzkoa
(1913-2005)*

Aurkibidea

Biografia

Otaola-Kiñarraga bailarako Ubitxa baserrian jaiotakoa. Aita eta aitita ere baserri hortakoak ziren. Ama, Jobita Oruna, Aramaiokoa. 14 urterekin Eizagarenera joan zen lanera, baskulagintzan ikastera; 20 urterekin Bittor Sarasketarenera. 65 urte bete arte jardun zuen bertan lanean.

Zintak

AB-294

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2001-06-20
- **Iraupena:** 88 min
- **Euskarria:** Hi8
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

AB-295

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2001-07-04
- **Iraupena:** 93 min
- **Euskarria:** Hi8

AB-296

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2001-11-07
- **Iraupena:** 93 min
- **Euskarria:** Hi8

Pasarteak

1. Ubitxa baserrian errentero

- **Erref:** AB-294/002
- **Iraupena:** 0:04:32. **Hasi:** 00:01:33. **Bukatu:** 00:06:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Ubitxa baserriaren jabea Madrilen bizi zen. Baserria "Probadero" ondoan zegoenez, balak iristen zitzaizkien etxeraino eta kexatu egin ziren. Orduan, "Probaderoak" etxea erostea pentsatu zuen. Aitak baserria erosi nahi izan zuen, baina 30.000 pezeta balio zituen eta diru gehiegi zen. Aurretik 40 ogerleko eta kapoi pareta ematen zizkioten urtean etxejabeari, errenta ordaintzeko. Orduan ez zegoen dirurik.

2. Aitak Ubitxa baserria erosi nahi izan zuen

- **Erref:** AB-294/003
- **Iraupena:** 0:03:54. **Hasi:** 00:06:05. **Bukatu:** 00:09:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Berak 12 urte zituela, 1925 inguruan, aitak Ubitxa baserria erosi nahi izan zuen 20.000 pezetaren truk, baina 30.000 balio zituela eta azkenean "Probaderoak" erosi zuen. Baserria 1958 inguruan bota zuten.

3. Urki ingurua eta San Lorenzo ermita

- **Erref:** AB-294/005
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:10:58. **Bukatu:** 00:11:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

<p>Urki ingurua: San Lorenzo ermita eta ingurua zelakoa zen.</p>

Transkripzioa

- Hauxe zan zuena orduan, ez?
- Hauxe, hauxe zan, bai. Ta hau zan Urkikua, autopistiak bota eban hau. Hau ermittia, San Lorenzo. El diez de agosto San Lorenzo da. Diez de agosto, bai. E?
- Eta hor jaixak eitten zian, ez? Erromerixak...
- Joe, jaixak... Ya lo creo! Erromerixa demasak eitten zian hor San Lorenzo egunian!
- Zelakua zan inguru hori?
- Onaa! Eibarren ez euan parkerik... Parkia, Eibarko parkia horixe zan! Oin ze esango detsut, ba, Arrate moduan? Orduan ez zeuan kamiñorik be Arratera! Ez zan juaten jenterik! Horra... Eskolatik be, gu gabeko eskolatik ta maixuak "Hoy tenemos fiesta. Ala! Todos los alumnos..." , aurrian hartu danok eta Urkira, horrax. Ta hor zeuan plazoleta bat ta gero zeuazen losazko mahaixak. Nahi zebanak... Arraten daozen moduan oin, ezta? Orduan zemento gitxi euan, gaztia! Zementua ondio... atzokua da, e?

4. Karea erabiltzen zen hormetako bitarteak ixteko

- **Erref:** AB-294/006
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:11:58. **Bukatu:** 00:13:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Lehen ez zegoen zementurik. "Hiraulika" edo zementu azkarra. Etxeak harriarekin egiten ziren eta harea eta karea nahasten ziren hormetako bitarteak ixteko.</p>

Transkripzioa

- Zementuak ondio zenbat urte dakaz ba? Zementuak igual eukiko dittu... nik ez dakit zenbat dakazen, baiña... hirurogeta hamar bat edo. Lehen ez zeuan zementorik!
- Ta dana harlosak?

- Losia ta harrixa... [kin eitten zaben] paretak! Ez zeuan, zemento armaua ez zeuan. Hiraulikia esaten etsen. Ahora, oin deitzen detse "cemento rápido" esaten detse oin. Lehen hiraulikia esaten etsen. Baiña harek ez eban balio etxiak-eta eitteko. Harek... Busti ta segiduan gogortzen zan ha. Harek... rapido ibili bihar zan pinttatzen. Hau... oin ha eliminau, oin beste aparato gehixao dao. Buenoo...! Lehen zementorik ez euan. Ta eitten zittuen, ba, etxiak eitten zittuen harrixakin ta karia ta haria. Plaiatik haria ekarri bai? Haria, plaiako haria. Ta "cal", badakizu zer dan? Harekin nahastatzen eben ta bota ura ta masia ein. Paliakin. Ez makiñiak oingo moduan, paliakin, "ra!" bueltak emonda. Alde baten jarri bata, pioi bat, ta beste bat... [bueltake] masia ein. Ta gero harrixa... ha izaten zan harrixan bittartia betetzeko. Ta karia gogortu eitten da denporiak. Ta haria ta karia, bixak [beteta], gogortu eitten da ta gero pareta gogor geratzen da. Ointxe be egongo dia Eibarren paretak, kariakin eindako paretak. Asko ez, e! [...] gerran apurtu ein zan, baiña oindio egongo diaz.

- Eta, orduan, hori erabiltzen zan. Zemento moduan, horixe.

- Haria. Haria eta karia, nahastauta.

5. Karobiak eta karegintza I

- **Erref:** AB-294/007
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:13:25. **Bukatu:** 00:16:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

<p>Karobiak non zeuden; karea nola egiten zen; karea zertarako erabiltzen zen. Ortuan ere botatzen zen, kokoak akabatzeko.</p>

Transkripzioa

- Karia ein eitten zan?
- Ein, ein!
- Ezagutu zenduan zuk karabixak eta...?
- Honbre! Ezautuko ez nittuan ba? Ubitxan bazeguan bat!
- Nun zeguan?
- Ubitxa itturrixa baiño honutzatxuaguan... Oin badakik, desapareziduta dagoz horrek! Aintxiña eruan zittuan horrek aurrian eskabadorak! Baiña hori eitten eben, holan zulo bat harrixakin, bueltan-bueltan eitten eben. Ta gero, kareharrixa zeguan, ba, igual... kareharrixa, egon ein bihar da harrixa, e! Eguarbitzan dago bat harrixa, kareharrixa. Oin be badago ta beste lekun bat be egongo zan! Ta hori [...] etara ta idixekin fan ta ekarri egitten eben! Ta gero, bota hara! Ta azpixon sua eitteko lekua lagatzen etsen ta otia badakizu zer dan? Otia badakizu zer dan, ezta? Erderaz ez dakit zelan esaten jakon otiari. Bueno, igual da.
- Bai, lora horixa dakan hori, ezta?
- Bai, lora horixa dakana, otia. Hori, lehen ota asko zeguan hamen, ta otia ebagi, sikatu, ta otia sartzen jakon azpixon. Ta harekin harrixa erre eitten eben. Erre, e? Ta gero ha eitten da, ba, masia eitten da ta ya, ba, ha aprobeztatzen eben solorako, soluandako ona zan ha botata.
- Ta ze eitten zeban?
- Kariak? Karia da... erre eitten eban lurra ta harek bitxo guztiak erre eitten zittun! Harrak, honek beste gauza guztiak, bitxo guztiak... Soluan bitxo

asko urtetzen dau! Ta karia botatzen zetsen ta lurra harrotu eitten dau harek! Ta bitxuak danak akabau! Ta oiñ horregaittik da, basarrixetan pasatzen dana da, oin karerik ez detsa botatzen iñok ta oin solfatua dau espeziala, eztakizu? Baiña oin solfato hori ez badetsazu botatzen ezebe ez da hartzen! Bitxuak jaten dabe dana! Ez dago ortuan ezer hartzerik ez badetsak botatzen! Oin dagoz, likiduak dagoz, ta karuak e! Ta [haura] bota bihar detsazue nahi tomatieri, nahi piparreri, nahi lekiari... Bota ein bihar detsazu e! Bestela ez da hartzen bape! Lehenago bai, karia botatzen etsen ta lurra zelan egoten zan garbixa, ba, lurra garbixa zelan egoten zan, bitxorik ez zan egoten! Ta oin tomatia be palua ipintzen jako gora ta lotu, ezta? Hori ikusiko zenduen. Lehen tomatia sartu ta lurrian egoten zan tomatia! Ta ez zebe jaten!

- Ez zeuan bildurrik?

- Eske bitxorik ez zeguan ta! Zerak jaten zittuen... Horrek kariak eta danak... Garbixa zeguan lurra!

- Osake, onena karia zan?

- Karia oin be ona, baiña oin karia oin iñok ez detsa botatzen. Oiñ ez dago... Jentiak hori baiño... oin listuagua da gero!

6. Lehengo baserritarrek lan asko eta diru gutxi

- **Erref:** AB-294/008
- **Iraupena:** 0:04:32. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:20:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Lehengo baserriko bizimodua, lan asko eta diru gutxi. Orduan ere baserrikerik onena baino hobea zela jornal txiki bat dio. Kaletarrak/baserritarrak, sozialistak/baserritarrak.</p>

7. Karobiak eta karegintza II

- **Erref:** AB-294/009
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:20:32. **Bukatu:** 00:21:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

<p>Karobiak. Non zeuden, karea zelan egiten zen, zertarako erabiltzen zen...</p>

Transkripzioa

- Eta oin aittatu dozuna, karia ta, karia ze eitten zeban, basarri bakotxak berana edo auzolanian?

- Bakotxak berak eitten eben, bakotxak berak eitten eben! Ba, alkarri lagunduta ta, igual, batari edo bestiak lagundu eitten... ta gero partidu, ta holakuak eitten zittuen.

- Zeuek, orduan, zeuen karabixa zekazuen?
- Bai, karabixa. Ubitxan zeguan bat, han [...] honutzatxuago ta otiakin erretzen eben! Baiña otia montoi haundixak ekarri, bai, mendittik? Badakizu, otia laster erretzen da, su bizixak, otiak... egur gogorra... Ta beti hantxe, egun guztia sartu ta sartu ta sartu...
- Orduan ze zan, tuberixa modoko bat eta behian zulotxo bat otia sartzeko?
- Ba otia sartzeko ta ha garra, otian garrak, ba, harrixa erre eitten dau, bigun-bigun eitten da dana masia, masia eitten da! Harrixa izaten da hori! Baiña kareharrixa izan bihar dau e!
- Eta zenbat orduan edo egunian euki bihar zan hori?
- [Horixe...] nik...badakik, ni gaztia nitzuan orduan ta ez [...] akordatzen holan, zenbat egunian eitten zan, baiña igual egun bat edo bi edo hiru edo bai, pare bat egun bai behintzat.
- Ta hantxe egon bihar pare bat egunian otia sartzen?
- Bai. Bai ba.

8. Ikazkintza Ipurua inguruan

- **Erref:** AB-294/010
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:21:33. **Bukatu:** 00:22:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Ikatza zelan eta non egiten zen. Txondorra zelan egiten zen.</p>

Transkripzioa

- Egurra eitten zan moduan, ikatza eitten zan moduan... Oin be ingo dabe baten batzuk ikatza. Txondorrak ein ta gero egurra sartu ta gero, ba, txondorra igual egoten da zortzi egunian erretzen.
- Eibarren be eitten zan?
- Eingo ez zan ba Eibarren ikatza? Ene! Baita hor be Ipuruako zerieta ta edozein lekutan eitten zan ikatza orduan! Eitten eben, ba, pagua bota, paguak eta egurrak, bota egur pillo haundixa, e? Ta eitten zebeu erdixan zulo bat ta gero, zohixa, badakizu zer dan? Zohixa, zerak... lurra, bedarrakin ebagi, atxurrakin, holan, zohixak ta gero eitten eben egur montoi haundixa: pago-adarrak, pago-buruak... Ta gero, eitten eben bueltan lurrakin tapau dana. Ondo tapau bihar da, e? Bestela su hartzen dau! Ta tapau ondo ta erdixan zulo bat lagatzen etsen ta gero eitten eben albuak brasa bat, brasa haundi bat. Brasia badakizu zer dan, erretako egurra, ez dakizu? Ta ha paliakin botatzen etsen erdi-erdira. Ta gero tapau ta gero denporiakin harek su hartzen dau ta harek egurrak danak erretzen diaz. Erre ez, egosi! Erreko balitz ez dau balio... Ikatza horregaittik da, gasa daka ikatzak.

9. Gasolinaren orde z ikatza kamioientzat

- **Erref:** AB-294/011
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:22:52. **Bukatu:** 00:23:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Ikatzak gasa duela azaltzen du. Gerra ostean gasolarik ez eta kamioiak ikatzarekin ibiltzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Egurra... badakizu, ikatzak gatsa daka. Eske zuk [...], braseruan oin ez dago holakorik baiña braseruak, igual honek androk eta, braserua ipiñi ikatzakin ta igual gasa... itto! Hil dira mordua! Neguan ta hotz haundixakin! Gasa daka horrek e? Haundixa daka gasa e! Zuei ez jatzue akordauko baiña hamen ale banaketak, gerra denporan, gasolarik ez zeguanian, ikatzakin kamioiak ibiltzen ziran! Ez jatzue akordatzen hori? Ta entzun be ez dozue egin?

- Ta zelan zan kontu hori?

- Ikatza botatzen eben ta kamioiak albuak, gasolarik ez zeguan ba, ta ikatzak, holako zer bat, tubo haundi bat eken ta ikatza bota ta su emoten etsen ikatzari ta gero harek gasa zelan dakan, ha motorrera juaten zan ta harekin ibiltzen zan motorra! Hori sekula ez dozue entzun zuek? Ba hori "kuarentaiunuan", "kuarentaiunuan" ibili zan hori, oin dala berrogei urte. Baiña ez zekan indarrik gasolinia moduan. Indar gutxiagokin., baiña ibili egitten zian kamioiak! Ikatzak!

10. Ikazkintza Eibarren

- **Erref:** AB-294/012
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:23:59. **Bukatu:** 00:27:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Ikazkinak. Egur pila handiak botatzen ziren. Erdiko egurrik onena materialetarako erabiltzen zen eta gainontzekoa ikatza egiteko. Ikatza non egiten zen Eibarren. Txondorren inguruko azalpenak. Pagoa zen ikatza egiteko egurrik onena. Ikatza lantegietara saltzen zen, sutegi edo labeetarako.</p>

Transkripzioa

- Eta ikatza ze eitten zan, batzuk zeren ikatza eittera dedikatzen zianak edo...?

- Bai, bai, ikatza eittera dedikau! Dedikau eitten zian batzuek! Igual egurra hamendik botatzen eben, pagua... orduan egurra asko zeguan, e? Pagua oin baiño gehixau ez dakitt ez zeguan... Botatzen zittuen paguak ta, erdiko gerrixa, materixal ona, aprobetxau eitten etsen ba, tabletarako ta gauza... materixaletarako. Ta gero burua, adarrak... horrek ebaten zittuen zerriakin, eskuz ebagi be, ez zeguan oingo moduan motozerria! Eskuz ebagi ta gero ikatza "ta" ipintzen eben ta su emon ta gero tapau eitten eben. Tapatzen ez bazan ondo! Su hartzen eban ta erre eitten zan ta erretzeko ez daka indarrik! Egosi ein bihar zan ha! Zortzi egunian edo, hamar edo hamabi

egunian egongo zan igual. Edo gehixau, ez dakit nik zenbat egunian egoten zan. Ni neu ez naiz ibili sekula!

- Baiña ikusitta bai...

- Ikusi bai! Honbre! Baitta begira makiñatxo bat bidar! Gu gaztiak giñanian! Hementxe edozein lekutan eitten zan ikatza orduan!

- Nun eitten zan?

- Bai hor Tutulunguan ta han Arraotz-tik aurrera... Arraotz badakizu nun dagon basarrixa? Galdaramiñotik behera... Han ikatz asko eitten eben, lehen. Oin dana garbittuta dago, ez dake egurrik eta [ezerre].

- Eta beti pagua izaten zan edo...

- Ez, zeuk nahi dozuna, baiña pagua zan onena! Ikatza eitteko egurrik onena pagua! Ta gero ha erre ta baltz-baltz urtetzen dau harek! Badakizu... Ta gero ba lehenau, ba... labetan probatzen eben ha! Kañoiak pegatzen! Oin ez dakit, oin edozein modutan pegatzen dittue... Baiña eitten eben, labia eken, bustiñakin einda. Buztiña badakizu zer dan ezta? Erderaz ez dakit zelan esaten jakon... Bueno, igual da. Ta ikatzakin zuluia eitten etsen ta gero ipintzen etsen kaiñoi bi, holan kaiñoi bi zelan dakazen eskopetiak, badakizu, holan kaiñoi bi... Oin holakuak be badagoz baiña... Honek eitten detse listia ipiñi hamen. Ta gero ipintzen etsen latoia hamen, bueltan, danian, azpittik ta geiñetik, ta gero beste eraztun batzuk sartzen etsezen ta harek laban sartzen [...]. Ta latoia burdiña baiño lehenago urtzen da, asko lehenago, ta gero han ikatzetan berotzen zanian kaiñoia, harek latoiak korridu eitten dau! Ta gero ikusten ebenian ya, "korriduta dago latoia; urtu da ondo!", atara eitten eben ta kanpuan hoztu arte laga. Gero pasatzen zan, ba, jentia... Gero eskopetiak kaiñoi bi. Holatxen eitten eben.

- Holan alkartzen ziran orduan, ezta?

- Holan alkartzen zian kaiñoi bixak, bai. Eske nik eskopetiakin ein dot biharrian nere denpora guztian; horrek ondo dakiraz.

- Eta ikatzana, esan dozu, zohixa erabiltzen zala? baiña zetako, gaiñetik tapatzeko?

- Tapatzeko! Tapau eitten zan dana! Ta gero gabian be bertan lo eitten eben porsiakaso. Zuloren bat eitten bazeban, igual garrak urtetzen eban. Ez? "Llama, ¿no?" Ta [...] zaindu ein bihar zan erre ez dein! Ta garra urtetzen badetsa tapau barriro be, ta barriro be zain! Hantxe gau guztian zain! Relebuak eitten diaz!

- Bihar gogorra izango zan hori, ezta?

- Gogorra biharra! Bueno! Bihar txarra! Harek egurak ipintzen lehenengo ta harek juntatzen...! Gero txondorra eitten eben, baiña txondorra esaten etsen harek... Haundixa baiña txondorra! Igual... "¡vete a saber!", igual eitten zittuen ehun zaku edo... "¡Vete a saber!" Ta gero ba ha erretzen zanian, kentzen eben ta zatixak ein, zakuak bete ta gero saltzen zebe, ba, taillarretan! Sutegirako! "Fragua" esaten jakon, ez dakizu? Sutegirako ikatza, ba, gauzak berotzeko ta herreminttak eitteko ta ba... Taillarretara, ba, taillar batera igual zaku bi bialtzen etsen, beste bateri bat, beste batera hiru... Gero saldu! Hartu idixekin burdikadia ta kalerik kale saltzen! Ta ofiziñetara jua ta "Zu, ikatza dakat" ta "Ekarrizuz zaku bi!" Ta holaxek. Saldu!

11. Pinuarekin egindako ikatza eskasa

- **Erref:** AB-294/014
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:29:56. **Bukatu:** 00:30:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Karobiak aspaldi galdu ziren, baina txondorrak beranduagora arte iraun dute. Gaur egun oraindik badagoela egur-ikatz eta nonbaiten egingo dela dio. Pinuarekin egindako ikatza eskasa.</p>

Transkripzioa

- Gerra ostian oindiokan txondorrak-eta eitten ziran?
- Bai. Gerra ostian be bai!
- Ta noiz amaittu ziran karabixak eta txondorrak eta?
- Karabixak antxiña, e! Karabixak nik hamar urte nekazela desapareziduta zeguazen ya. Jentiak laga ein etsan.
- Eta txondorra?
- Txondorrak ointxe arte. Ointxe be igual eingo da txondorra! Ointxe be eingo dia txondorrak, e? Oin be egur-ikatz badago, e? Hori berez ez da eitten! Hori ein ein bihar da! Egur-ikatz oin be eingo dabe puntu batzuetan! Hor... nik pentsatzen dot oin eitten dala, oin... Badakizu, arbolak be asko ez dago ta, piñua dago ta bakarrik... Piñua ikatza eskasa da! Ixa ez dau balio! Piñuakin eindako ikatza flojua da, ez dakit... txinpartia ugari ta ezebez, ez dau berotzen. Oin eingo da, nik pentsatzen dot, Naparrua aldian eingo dala ikatza asko. [Ipintzeko] hor mendi haundixak dao ta. Zuk jakingo dozu nik baiño hobeto. Gaztiak hor asko ibiltzen dia ta. Hor... hor... egurra... egur asko dao hor. Hor uste dot eitten dittuela ikatzak oin, e!
- Baiña lehen hamen be egongo ziran, ezta?
- Hamen be egurrak... Klaro eitten zana!

12. Kaletarrak baserrira gaztaina erreka jatera

- **Erref:** AB-294/015
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:30:57. **Bukatu:** 00:33:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Eibar inguruko mendi guztiak basoz beteta zeuden: gaztainak, pagoak... Gaztaina mordo zituzten etxean. Gaztainak saltzen zituzten eta kaletarrak baserrira gaztaina erreka jatera joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Basuak egongo ziran edarrak.
- Bai. Lehen pagoz beteta eguazen honek danok!
- Zelakuak ziran lehengo mendixak?
- Dana pagua ta zera, gaztaiña zeguan lehen dana! Hau Ubitxa aldia, danori, hasi hor kanpofubolian... badakizu nun daguan kanpofubola, hasi hor Kaskarraingua ta horrek... zinia badago ba? Hasi bai hor, e? Ta Urki, Galdaramiño... hori falda guztiori dana gaztaiña zan. Gaztaiña, e? Ta hamen oktubrian -gaztaiña oktubrian heltzen da- holaxen egoten zian horrek. Gaztaiña batzen? Zerekin hazitta gaozela pentsatzen dozu ba?

Gaztaiña ta esnia. Besterik ez genduan eukitzen ta! Ta gaztaiña batzen zan gurian... Bueno! Gaztañadixak kristonak ekazen gaztaiñadixak, e! Ta gaztaiñak heltzen zianian, oskola? Gaztain-oskola badakizu zelakua dan. Ha heldutakuan zabaldu eitten da. Ta gu haga batekin, haga luzia, igo arbolari ta "di-da, di-da!" behera bota bat ta behian batu ta ganbarara. Zakua bete... Guk eitten genduan... holako altura baten gaztaiñak botatzen genduan, honen lokalonen... ba, bi bai behintzat! Ta honenbestian lodi bota gaztaiña. Fijate zenbat gaztaiña egoten zan! Holako lokalak bi! Esajerau barik hori, e! Ez pentsau "Honek esajerau ein jok!". Esajerau barik. Igual gehixago, e! Honek lokalok bi, holako alturan botata gaztaiña!

- Ta nun gordetzen zenduen hori guztiori?

- Ganbaran! Ganbaran botatzen gendun gaztaiña! Gaztaiña oskolian konserbau eitten da!

- A! Oskolian gordetzen zenduen.

- Oskolian, bai, bestela ez dau balio!

- Osea, arbolatik zeuek botatzen zenduen, ez?

- Bai ba! Ta oskolak konserbau eitten dau gaztaiña, e! Bestela gaztaiña segiduan galtzen da.

- Ta gero bestiekin ze eitten zenduen, saldu?

- E?

- Hainbeste...

- Saldu asko ta gero gaztaiñak erre be bai. Erre-galdarak baeguazen ta jatera, gaztaiñak jatera asko etortzen zan gurera. Gure amak kobrau eitten etsen, igual e... Danboliña erretzeko hori "ran, ran" ta beheko suan erre ta gero, ba, batzuk jaten eben, ba, gaztaiñak eta gero talua ta esnia. Talua badakizue zer dan, ezta? Urunakin ein ta gero palan erre!

- Hori etxian sarrittan jango zenduen, ez?

- Bai, honbre! Ta talua ta gero [...] talua ta esnia gaiñian jaten eben! Gaztaiñak ta talua ta esnia. Gero amak, ba, kobrau eitten etsen. Asko etortzen zan gure etxera jatera!

- Basarrira juaten ziran, zuen basarrira?

- Geure etxera, bai ba! Geure amak gaztaiñak erretzen etsezen ta gero talua ta esnia emoten etsen holako palakada haundi bat ta holaxen, bete-bete einda juaten zian, gaztaiña ta taloz.

13. Morokila nola egin

- **Erref:** AB-294/016
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:33:20. **Bukatu:** 00:35:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Morokila nola egiten zen: galdaran ura irakiten ipini, arto-irina bota kurioso-kurioso, eta eragin eta eragin. Normalean gauean jaten zen, afalorduan: berakatz-zopa, gaztainak eta morokila.</p>

Transkripzioa

- Eta morokilla ze zan?

- Morokilla iguala baiña morokilla... urunakin... esniakin... urakin eindakua! Ura ta arto-uruna. Morokilla eitten da, galdaran ipini, ezta? Galdarakada haundi bat ura. Segun zenbat zaozen etxian, gitxi be bai ta asko be bai.

Galdaran ipini ura irakitzen. Gero artiriña bota kurioso-kurioso ta ez bazaraz argi ibiltzen, hori [...] pelotillak eitten dia, uruna batu eitten da ta harek... gero txarto geratzen da. Ta lantzian piskaka-piskaka bota ta hari makilla... egur bat eukitzen dau, holako egur bat, ta erain asko pelotarik ez deixon formau. "Dale! Dale! Dale!". Hori igual-iguala da, frituak eittia moduan, zera eittia moduan, e...

- Bexamela.

- Esa!

- Masia, bai.

- Zelan esaten da hori? Bueno... Ez bazabiz argi, ha uruna botatakuan, ba, pelotak eitten diaz. Ba iguala pasau jakon hari be. Ta hari erain ta erain ein bihar jako. Ta gero hasten zan "Plist! Plast! Plist! Plast!" morokilla ta erain! [...] eitten zanian, igartzen jakon, amak igartzen etsan "Ene! Erre useiña botatzen dao! Hori morokillori kendizue, erre bihar dau ta!". Ta atara kanpora ta hoztutzen laga pixkat ta gero batzuk jaten dabe morokilla berua ta esnia hotza; ta beste batzuk jaten dabe morokilla hotza ta esnia berua! Nik beti, esnia berua jaten genduan guk. Morokil hotzari esnia bero-berua bota. Ta morokillari zuluia ein ta esnia hara "prrrrr" ta gero esnia ta morokilla nahastautu. Gozua da!

- Beti esniaaz jaten zan?

- Esniakin! Bera morokilla hutsik zatarra da! Ez dozu sekula morokillik jan?

- Ez.

-Talorik be ez...

- Talua lantzian behin.

- Bai?

- Hori ze zan, armosatzeko, afaltzeko edo ze...?

- Hori, jeneralmente, afaittan jaten genduan guk. Ni gaztia nitzala.

Aurretik... Hori afaittan jaten da, jeneralmente afaittan. Aurretik gaztaiñak edo berakatz-zopia ta gero morokilla gaiñian.

- Hori zan menua?

- Bai, hori zan menuori. Morokilla jan, bete-bete ein ta ohera. Gero lo edarto ein! Han ez zeguan pattarrik, alkoholik eta kristorik! Gauza naturala! Puf!

14. Ama artoberoa saltzen kalerik kale

- **Erref:** AB-294/017
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:35:38. **Bukatu:** 00:39:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:

<p>Artoberoa egiten zuten etxean. Ez zutenez nahikoa arto, errotan erosten zuten arto irina. Artoberoa nola egiten zuten. Amak kalean saltzen zuen. Zer prezio izaten zuten.</p>

Transkripzioa

- Eta artua be eitten zenduela kontau zenduan lehengunian...

- Bai, artua amak! Artua eitten zeban; amak bai, artua. Saldu eitten zeban artua! Gure amak arto mordua saltzen eban. Astian pare bat hiru bat bidar

eitten eban. Batzuetan hiru bidar... bi bidar beti. Arto erria. Artua erosi eitten eban. Gure etxian ez eguan hainbeste arto, baiña errotan erosi eitten gendun guk artua. Ta nik... asto txiki bat gekaun ta amak esaten estan: "Fan hari errotara ta ekarriz berrogei kilo urun!". Berrogei kilo urun ekartzen genduazen, ta amak ha pasau ein bihar zan galbahian. Zela esaten jako horri erderaz? Bueno, galbahia, badakizue zer dan, pasatzeko. Uruna pasatzen eban, gero ur berua bota, labaduria bota, ogixari moduan, labaduria bihar dau pixkat, labaduria botatzen etsan, harrotu deixan, ez? Eitten eban halako [...] haundi bat, gero zekan holako kazo haundi bat egur luziakin, labia... egurra sartzen zeban ta labia zuri-zuri eitten da asko berotzen danian labia, hain teillak bueltan ipinitta, labia zuri-zuri eitten da. Ta harek egur zaharrak batu, danak garbittu ta ha kazua, artua, bete kazua ta sartu paran, ta "plast!" bota. Gero zabaldu pixkat, holako tamaño bat. Gero, beste gauza bat, [beti] ipini... Gero, atia, ez deixan hoztu, zerrau ondo, ta amak karrulauta eukitzen zeban, ba, igual ordu bi inguru-edo erretzen. Ta gero ikusten zeban, ta gaiñian baltzitzen hasittako, holan, ondo erreta dagozenak, gero beste para mehe bat zekan ta, mango luziakin, ta "dza!" sartu ta kanpora etara. Ta gero saldu. Goixian ein ta atsaldian kalera artua saltzera. Asto txiki bat kargauta, ba igual [...] gure amak, ba, igual, [saltzen] zittuan dozenerdi arto hartu asto gaiñian, ta saldu ta. Saltzen eban libria "treinta céntimos", ta kilua "cincuenta". Arto bero-berua. Ni baten akordatzen naiz, ni granujia nitzan ta, "Hi, Julian, etorri hari nerekin" ta, hamen, Bista Alegre. Etorri gintzazen ta astuakin ni. Astuak hanka eitten etsan igual harek, saltzen dabilela edo, ta [hona...] amak "Arto bero-berua!" ta nik hartu neban sustua nik! "Ama, zuk dakazu baloria! Artua [ekarri] ta deika zabiz?" Nik hartu neban sustua nik! " Arto bero-berua!" ta andrak bajatzen zian ta batek esaten eban "Ba, libra bat", bestiak kilo bat, bestiak igual holako zati bat... Eske artua epel-epela zan, gozua artua! Bero-berua, artua, ein barrixa gozua da, e! Ya behin ya, behin pasatzen dittuanian zortzi bat egun edo, zatartu eitten da artua e! Askó! Baiña barrittan... gaur ein ta bixar... ha epela dagon artian, artua oso gozua da, e! Bai, gu haretxekin hazitta gaoz!

- Asike, kalian saltzen zeban berak, ez?

- Kalian bai, dendetara ta, ba, [nahi...] batzuk dendarixak hartzen etsen osua igual ta beste batzuk bi igual! Hamen [bazkeazen dendak, bere...] bazekazen ta gero, ba, sobratzen jakona saldu! Bata libra bat, bestiak zati bat igual ta, ba, kobratzen zan igual txakur haundi bat edo.

15. Gerra aurreko txanponak

- **Erref:** AB-294/018
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:39:12. **Bukatu:** 00:41:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:

<p>Diru kontuak; gerra aurreko txanponak eta billeteak. Zenbateko diruak zeuden eta zer materialetakoak ziren. Soldata zenbatekoa.</p>

16. Errotara asto gainean

- **Erref:** AB-294/019
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:41:54. **Bukatu:** 00:44:12

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Asto gainean errotara joaten zen sarri, Barrena Txikira, arto irin bila. Apalategi inguruan ere beste errota bat zegoen. Beste errota batzuk ere baziren: Eitzagan, Ezkaregin...</p>

Transkripzioa

- Oin aittatu dozu, arto billa zu juaten ziñala, ez?
- E?
- Errotara arto billa zu juaten ziñala.
- Artuan billa, bai.
- Arturuna erosten zenduan?
- Arturuna erosi, ta panaderuari esaten [...]: “Oye, amak esan desta berrogei kilo arturuna emoteko”. Ta harek errotia eukitzen zeбен, zaku bat hartzen zeban ta “ra!” paliakin bete, pisau ta “aiba!”. Astua eruaten neban nik, ta errotarixak eitten eban “da!” bota astuari, lotu sokiakin, “ala, etxera!”. Ama bera [...] dirua eruatera. Ama ez dakit zelan arreglatzen zan, nik ez neban eruaten dirurik eta! Amak pagauko etsan!
- Eta nora juaten ziñan orduan eroatera?
- Barrena Txikixa! Oin han, badao ba... gasoliñeria?
- Otolan?
- Bai. Hor gasolin... ha baiño honutzatxuago zan Barrena Txikixa, errotia zeguan han. Ta han ura etortzen zan zeretik, Bizkaittik, hor Ermua ondotik ura, presia [...] ta errotia zeuan hor. [Hortan] beste etxerik ez zeguan. Han etxe zahar bat... Ha etxe zaharra... oin be segidu eitten dau e! Gasolinerian albuan. Ha etxia, noraki noizko etxia dan haura, e! Ha baiño hori errotiori beherago zeguan, Eibar aldera! Bai.
- Eta beste errotarik bazeguan hamen inguruan?
- Beste errotia zerian... e... horra gutxi juaten giñan gu. Maltzaga baiño beherago, zein da hori?
- Apalategi edo?
- Bai, Apalategi. Apalategin beste errota bat, hara be fanda nao behin baiño gehixagotan. Han be errotia zeguan. Gero beste bat, Ezkaregi-Errotia edo hor basarrixan. [Hara ez giñan fango ...] baiña hor beste basarri bat egon bihar dau. Oin ez dakit segitzen daben, lehen bazeguan. Apalategin!
- Zeuek, baiña, bestera, normalian...
- Gu horra faten giñan enjeneral. Apalategira fanda nao behin baiño gehixagotan, e! Uruna ekartzera. Baiña horra faten giñazen. Gero Kondia Eitzan, harek be errotia, uruna ekan. Kondia entzungo zenduen... Ermuan, edo... Eitzan! Harek be errotia ekan. Lehen errota asko euan!
- Ta esan dozu egoten ziala kanalak edo erretena edo zelan esaten jako horri?
- Bai, uran kanala, bai.

17. Gaztaina kontuak: oskola, lakatza, klaseak...

- **Erref:** AB-294/020
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 00:44:12. **Bukatu:** 00:48:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Gaztaina kontuak. Gaztainak oskolarekin, lakatzarekin gorde behar dira, ez daitezten elkortu. Gaztaina sasoiaren jende asko joaten zen gaztainatara. "Mari-Katillu"renekoari gertatua. Gaztaina klase asko zeuden: goiz-gaztaina, abadino-gaztaina, txaparda... Bakoitza nolakoa zen.</p>

Transkripzioa

- Eta gaztaiñena, beste pregunta bat gelditu jatana hamen, gaztaiñena, esan dozu, azala edo oskola edo... Horrek izenik badaka? Lakatza edo lokotza edo...?

- Bai, lakatza. Lakatza! Bai, lakatza esaten detse, euskeraz lakatza esaten jettek horri. Bai, lakatza da hori! Ta horrek konserbau eitten dau gaztaiñia! Bestela gaztaiñia segiduan galtzen da! Gaztaiñia, oskolik barik batizu, bai? ta handik hille bi edo igual lehenago, hillebete pasau, ez dau balio gaztaiñiak, alkortau egitten da, gogortu egitten da ya, ezin leike jan! Ezin leike jan! Hori baten akordatzen jata neri, "Mari-Katillu", oin Maixa badao ba? Maixa tabernia Kalbetoian? Han lehenago zeuan, Mari-Katilluneko tabernia zan ha. Mari-Katillu, haren semiak, ez dakit ba asko dan bat hil dala! Ze izango da... lau bat, bost bat urte edo. Harek, lehenago hemen Eibartik danak, ba, gaztaiña denporan, hamen dana gaztaiñia zelan zeuan, goixian juan da danak gaztaiñatara! Gaztaiñatan danak. Ta gaztaiñia ohostu eitten eben, [...] gaztaiñia kantidadia ohostutzen zeuben, mordua egoten zan ta goixian jentia! Ta hartu, karro, zakukadak bete ta kalera! Ta gero, ba, ostian lekuri ez ta kamapian bota, ohepian, "vamos". Ta gero ohepian, badakizu, gaztaiña asko batu [...] ta lehenengo barritxan ondo, ez dakizu? Baiña gero, ba, denporiak ez da... alperrik galdu eitten da haura! Alkortu eitten da ya, sikatu eitten da gaztaiñia. Oskolik barik... Ta gero hasarre. Gure aitta juaten zan, ba, eratera, Eugenio, ta "Eugenio, hor ibili... -esan etsan- Eugenio, hor ibili nok gaztaiña lapurretan hainbeste denporan ta oin bota egin bihar jittuat, ez juek balio jateko". Sikatu eitten da gaztaiñia oskolik barik. Baiña oskolian, eta zenbat eta montoi haundixaguan, hobeto. Konserbau egitten dau oskolak! Konserbau egitten dau, ez da sikatzen gaztaiñia! Ya, guk oktubria pasauta gaztaiñia ta Gabonetan be gaztaiñia ona egoten zan, e! Behin ya Gabonak pasauta aurrera ya...

- Eta gaztaiñak ze zian, klase asko edo...

- Gaztaiñak klase asko! Bueno...!

- Izenik bazeken? klase bakotxak izenen bat edo...?

- Bai, batak zekan, ba, lehenengo esateko, gaztaiña onena zan goiz-gaztaiñia.

- Goiz-gaztaiñia?

- Guk esaten gentsan... Gero...

- Hori zein zan, goiz-gaztaiñia?

- Goiz-gaztaiñia... ba, gaztaiña iguala bestien modukua, baiña klase diferentiak gaztaiñak zeuzen! Goiz-gaztaiñia. Beste bat abadiño-gaztaiñia esaten jakon, ha pixkat flojuagua zan. Beste bat zan erreta, erreta jateko, txapardia esaten etsen.

- Txapardia?

- Bueno, horrek lehengo izenak diaz, e? Gure aittak holan esaten etsen. Ta beste bat txargaria esaten etsen, hari txargaria esaten etsen, lokotzak eukitzen zittuan igual, igual hamar ale, txikixak! "En general", hiru ale eukitzen dittu gaztaiñiak e! Baiña harek mordua eukitzen zittuan!

- Lokotz baten...

- Lokotz baten hamar ale! Bai, bai, txargaria esaten etsen. Ta ale txikixagua eukitzen eban harek, e!

- Eskasaua zan ala...?

- Eskasaua! Onena zan goiz-gaztaiña, hiru ale egitten jakozen, hiru ale edarrak. Haixe zan gaztaiñarik onena. Txapardia zan, ba, erreta jateko. Tanboliñian erre ta... ha bestia baiño hobia zan. Hori, txapardia, beranduago dator ta hori nobienbrian erdi ingurura-edo heltzen da gaztaiña hori.

- Eta abadiño-gaztaiña zelan...?

- Abadiño... ha eskasagua zan, baiña ha be... bai, ondo jaten zan gaztaiña. Abadiño-gaztaiña esaten etsen.

- Txikixagua edo haundixagua edo...?

- Zeoze txikitxuagua! Ta harruagua eukitzen eban geiñeko eskola be harruagua, ez dakizu? Onena goiz-gaztaiña, "por mucho", e!

- A, bai, e? Eta gaztaiñak-eta esan dozu, hor dana basuak eta...

- Dana gaztaiñak euazen hor! Dana gaztaiña zeuan hor!

18. Eibar inguruko basoak

- **Erref:** AB-294/021
- **Iraupena:** 0:04:17. **Hasi:** 00:48:17. **Bukatu:** 00:52:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Urki inguruko basoak norenak. Inguruko baserriak. Baso handiak: pagadiak, gaztainadiak... Arrate inguruan pagadiak ugariagoak ziren. Kalamua-Akondia ingurua garbi-garbia zen, ez zegoen basorik; ardiak eta behorrak ibiltzen ziren bertan.</p>

Transkripzioa

- Eta zeihenak ziran basuak?

- Ba, basarri bakotxak bere zatixa ekan. Basarrixak Ospasek zati batzuek, guriak, Tutulukuak, Ipuruakuak, haretzek. Martin Amuategik be baekazen. Martin Amuategi entzungo zenduan zuk Urkin. Harek be bazekazen hor baso zati batzuek. Martin Amuategi elgoibartarra zan bera, baiña horra basarrira ezkondu egin zan haura, alaba bakarra ekan basarri baten ta harekin ezkondu zan ta...

- Basarrixa zeuan orduan, Amuategi basarrixa?

- Basarrixa zan! Txikixa, baiña basarrixa.

- Ta izena zelan zan basarrixa?

- Zera... Izenak be ixa ahaztu ein jataz neri, e! Gorranekea!

- Gorranekea? Ura nahi bozu...

- No. Gorranekea esaten etsen! Han zeuan zahar bat; ez zeban entzutzen, ta gero, ba, Gorranekea esaten etsen. [Gurian] nik hala entzutzen neban. Beti Gorranekea [entzutzen...], nik beste izenik ez dakit. Gero, goragokua zan Takillangua. Lukas Alberdi [ezautuko zendun], harek... hantxe bizi izan zan ointxe... hill arte! Bueno, gero kalia bizi zan, baiña hango alabiakin ezkondu zan ta gero han, bera bizi zan Takillanguan. Bestia zan Txatxingua, Kurutzekua ta Urki-guenengua. Urki-guenengua... Urki

gorengua, ez dakizu?

- Ermittatik gora?

- Ermittatik gora. Gero Altamirak, oin be han daoz harek. Oin be hirurak daoz han, Altamirak oin be lehengo moduan daozela! Harek goixan daoz, ez jok kamiñuak eta ezek be harrapau!

- Eta ha inguru guztia, orduan, dana gaztaiña...

- Gaztaiña zeuan dana hor! Dana!

- Ta pagorik eta haretxik eta bazeguan Eibarren...?

- Pagua bazeuan, bai. Haritzak... gitxiago baiña, proporziñuan asko gitxiago baiña! Zatitxo batzuek bai!

- Eta haretxik?

- Bai, haritzak be bai, baeuazen haritzak, baiña gutxi, e? Haritz gutxi, e! Holan... baso-ezkiñetan igual lau edo bost edo... baiña... holan harizti haundirik ez zeuan hor. Hor zeuan gaztaiña asko.

- Eta beste inguruetan, Gorosta ta Mandiola ta ... zelakuak ziran?

- Hor... Hor beti danetik egon da, baiña hor arbola gutxiago egon da beti. Beti izan da parajia, hori... arbolak... Oin be badaoz hor uniak ... sekula baiño gehiago ointxe daola pentsatzen dot. Baiña hor arbolak... Ez da izan arbola-lekua hau, e! Arrate bai, Arrate, hori, San Pedro auzua... hori bai, arbola asko egon da hor.

- Han ze zeguan?

- Han... Pagua hor asko! Pagua, pagua zan asko hor. Ta Kalamua, berriz, Kalamua zeuan mendixa...! Nik, azkenengo egon nitzanian, izango diaz... ni azkenengo egon naizela izango dia hogei urte, Kalamuan. Joe! Tristoria emoten estan. Gu gaztiak giñanian hara fanda ... harek mendixak! Ardixak eta kaballuak ibiltzen zian hor ta bedarra urtetzen zeban...! Ta alfonbria moduan e! [Ibiltzen ziñazien], alfonbria hori leun-leunori, alfonbria [...] bedarra leuna, garbi-garbi-garbi-garbi! Azkenengo egon nitzanian, "Enee!", esan neban. Aiba dios! Piñua, txarrikerixia , zikiña... "Bueno...!", esan neban, "Hau lehengo mendixak ikusitta...!"

- Ta lehen dana garbi-garbi?

- Dana honexen moduan! Dana! Bedarra, jo-ta garbi, ez ota bat eta ez arbola bat eta ez... Zoragarrixa zan hori parajiori! Zoragarrixa gero, e!

- Hori Kalamua?

- Kalamua. Kalamua zan mendi bat...! Ez zan hemen inguruan egongo horren moduko mendirik, e!

- Eta Akondia ta Urko ta... zelakuak zian?

- Horrek... igual samar daoz oin be. Akondia gaiña lehen, ba, garbi-garbixa, oin zikiñak harrapauta dao. Danak harrapau dittu zikiñak horrek! Urko be dana zikiñak harrapauta dao! Ta hau Galdaramiño aldiau be dana zikiña. Oin badakizu ze pasatzen dan? Ardirik ez dabil ba, ta ardixak, ganauak mendixa garbittu egitten dau! Ta harek beti jan egitten detsa puntia ta ez detsa lagatzen hazten! Beti jan eitten dau ta zelan mendirik... ez badozu ardirik eta ganaurik ez badabil, ez dau jaten ta hazi eitten da! Entenditzen dozue? Ta ardixak jan eitten dau beti, zikiñik ez dau urtetzen. Horixe da dana

19. Garo-sailak eta garo-batzeak

- **Erref:** AB-294/022
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:52:34. **Bukatu:** 00:54:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Garo-batzea. Non, noiz eta zelan jarduten zuten ira ebakitzen. Azpelak. Garo-sail onenak Kalamua-Akondia inguruan zeuden.</p>

Transkripzioa

- Eta garua edo iria ta... nun batzen zan?
- Joe, benetan? Ba mendixan! Ira ebaten... zerakin, igitaixa badakizu zer dan? "Hoz". Igitaixakin ebagi ta batu ta azpelak ein hamen galtzarpera ta "ra!" ta "ra!" ta "ra!" laga ta egun guztian. Etxera, basarrira jua ta babak jan, amak ekartzen zittuan babak, ta urdaixakin jan ta ala! Barriro atsalde guztian. Ta gero azpelak ein ta gero, egualdixa ona etortzen zanian, batu ta ipintzen genduan egur haundi bat, goittik behera, aldaparia danak hemen ta aldapia ipini ta aitta jartzen zan gaiñian ta guk garua eruan ta aittak tolostu. Ta gero behera sokiakin tiratu. Horrek egixak dia gero, e! Ez pentsau gero inbentau dotenik bape e! Ta behera ta gero, ba, ganauekin edo idixekin behian burdixa kargau ta etxera. Aitta izaten zan jefiori, guk biharra. Aitta izaten zan burdixa kargatzen ebanori, preparatzen ebana zerori.
- Eta noiz eitten zan ira-ebatia?
- Oktubrian! Iria oktubrian ebaten da.
- Eta nun zeren ira-saillak?
- Danian! Danian! Kalamua be... Kalamuan ira-saillak... Kalamuan iria...! Joe! Nobera [hainbatekua]. Hazten zan iria...! Bai, ba, ardixak zebizen han ta ardixak irarik ez dau jaten. Zatarra da ta! Ta gero harek txixa ta kaka ta, badakizu... Ta mendixak, ba, alimentua nahi izaten dau ta... Han garua hazten zan...! Bueno...! Baiña zoragarrixa gero, e! Han parejak-eta garotzan-ta han ibiltzen zian! Garo artian sartuta ta. Baiña garua asko, ta demasa baiña garua, e! Hor Arrate bailleko guztiak handik ekartzen eben garua! Kalamuatik!
- Oseake, han ezkututzen zian parejak eta.
- Bai, honbre!

20. Garia ereitetik ebakitzera bitarteko pausoak

- **Erref:** AB-294/023
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:54:30. **Bukatu:** 00:58:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Gariaren inguruko lanak pausoz pauso. Urrian, artoa kentzen zenean, arto zuztarrak geratzen ziren eta lurra saratzen zen. Zemendian goldatu eta saratutako belarrak golda-zulora sartu. Garia erein. Ganadurekin eta harearekin lautu, berdindu. Udaberrian hortzik gabeko hesi bat pasatzen zen lurra gozatzeko eta gariak indarra hartzeko. Uztail inguruan ebaki. Zenbat eta beherago, lehenago heltzen zen.</p>

Transkripzioa

- Garixa be egoten zan.

- Garixa bai. Hemen danian garixa! Baitta geure etxian be! Garixa ereitten gendun geuk be!

- A, bai?

- Karo ereitten zana garixa! Ereingo ez genduan ba! Garixa ereitten da zerian, nobienbrian ereitten da garixa! Ta ointxe juliuan ebagi! Ta eskuz jo! Igitaixakin ebagi...

- Kontauko deskuzu pixkat prozesu guztia zelan dan, pauso guztiak zelan eitten diran?

- Garixanak? Bai.

- Lehenengo esan dozu erein?

- Garixa lehenengo... lehenago saratu... zera, artua ebaten da. Artua egoten da, ez? Oktubrian artua heldu ta kendu eitten da. Gero arto-zutarrak geratzen diaz ta zutarrak gero atxurrakin saratu esaten etsen lehenago, saratu, harek... garbittu bedarra. Gero etortzen zanian zemendixa edo nobienbria, goldia: ganauak ipini, ta golda bat sartzen zan, ta harek goldiak lurrari buelta emoten detsa. Goldia. Ikusiko zenduen goldan. Lurrari buelta emoten etsan. Ta lehenago ondo nahi ebanak biharra ein, ha saratutakua, beste lagun bi edo hiru, ha bedarra ha goldazulora sartzen. “¿Ya habéis entendido?” [Holan] zulu eitten dau, bai? Ta zelan saratuta zeguan, ha bedarra... Neguan ez da igartzen bedarra, udan bai. Ta ha zulu sartu. Ta gero, bigarren bueltan, ha bedarra tapau eitten dau goldiak ta gero geratzen da bedarrik barik garbi-garbi-garbi. Ta goldatutakuan, garixa ereitten da; enjeneral, aitta izaten da [...] manejatzen dabenori, garixa eraitten ta.

- Eskuz sartu ta...

- Eskuaz erain garixa ta gero ganauekin, aria esaten etsen, holan are bat, hortz askokin; igual ekazen hamasei hortz edo hogeie edo ez dakit zenbat ekazen. Holako hortzak. Ta ganauak lotu katiakin ta ganauak eta... gero harekin lautu, bardindu dana! Entenditzen dozu? Harekin bardindu, bardin-bardin ipini ta gehixao [ikutu] be ez.

- Ta hori eitten zan, orduan...

- Hori... Hori nobienbrian. Ta gero, neguan ez jako gustatzen; neguan geldi egoten da garixa, geldi egoten da luzaro. Ernetzen da, baiña gero geldi egoten da; neguan ez dau irabazten. Ta gero marzuan, euzkixak berotutakuan, barriro hasten da gora mobitzen. Ta gero pasatzen zan, beste... marzu inguruan, egualdi ona zeguanian, ba, “hesi” bat esaten jakon: holan egurrekin ta eginda, ta ganaueri geiñian... Garixak, negu guztian zelan telia egitten jakon lurrari eurixekin ta izotzakin ta... ha udabarrizan pixkat apurtu ha, garixak hartu deixan indarra! Hesi bat pasatzen zan han ta lurra gozotu.

- Eta zelakua zan hori, pasatzen zana, arian antzerakua?

- Hortzik baekua! Zer esango detsut ba nik? Tabla bat gaiñian pasatzia moduan! Baiña egurrakin eindakua, espresamente zan, hesixa esaten etsen. Hola eukitzen zittuan lau tabla. Lau tabla ta gero egurra sartuta holan, ta gero harri bat gaiñian, ta ha “raa! raaaa!”, lurra haustu eitten eban harek! Ta zelan lurra hausten zeban, gero harek gozua... gozotu eitten zan lurra ta gero garixak, berotzen zanian, indarra hartzen eban behetik gora. Ta gero, ointxe, oktubrian ebagi.

- Julixuan.

- Ointxe, zerian... juliuan. Ointxe, San Juanetan, ba, leku batzuetan gorritzen hasitta ointxe egoten zan; Arrate baillian lehenago etortzen zan hor behealdian. Zenbat beherago, lehenago heldu goixan baiño. Akondia

basarrixan, Akondian, hamabost bat egun beranduago hemen behian baiño. Hotzaua goixan, freskuaua. Zenbat gorao, freskuao.

21. Gariaren inguruko azalpenak: ebaki, sikatu eta jo

- **Erref:** AB-294/024
- **Iraupena:** 0:05:08. **Hasi:** 00:58:25. **Bukatu:** 01:03:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Garia igitaiarekin ebakitzen zen. Batek pilak egiten zituen eta beste batek lotu. Euri arriskua bazegoen, meta egiten zen. Gero, eguraldi ona zetorrenean, abuztuan, etxera ekartzen zen meta bateko garia eta etxe ondoan zabaldu, eguzkitan, sikatzeko. Gari-jotzea nola egiten zuten, garia harlauzan kolpatuz ("txanketian").</p>

Transkripzioa

- Eta zelan batzen zan?

- E?

- Garixa. Gari-batzia zelan izaten zan?

- Igitaiakin ebagi, ta [zuk nahi zendun] pillak eitten zenduzen, holako pillatxuak, holakotxe pillatxuak, pillatxuak, pillatxuak. Ta beste bat atzetik etortzen zan lotzen gerrixan. Hartu lasto bi edo, berari hartu [behetik] lasto bi, ta holan eitten zan: "rraa!" batu, ta bueltia emon ta "dza!", buruak aurrera begira sartzan zan ta "ra!" lotu ta "ra!" laga. Lagatzen zian, bostekuak esaten etsen: hemen bost, bost, bost, bost... danak. Ta gero, ba, egun bat edo bixan euki ta, eurixa-edo baetorren, ba, dana... metatu eitten zian gero, edo tolostuta ipini danak, eurixa ez... Zelan garixa hartzen badau eurixak, garixa erre eitten da barrero segiduan!

- Baiña hor egun batzutan sikatzen nun lagatzen zian, lurrian?

- Bai, bai, lurrian. Gero eurixa edo egualdi txarra badator, metia eitten da. Metia... ze esango detsut... zuk ikusi dozu, ba... orduan gari-metarik zuek ez zenduen ikusiko. Bedar-metia izaten da, bedar-metak oin be egoten dia, garo-metak badagoz oin be... Halaxe eitten da! Ipintzen dia alkarri holan, lehelengo hiru, gero lau, gero sei... gero bueltan-bueltan, tente. Tente ipintzen da holan lurretik. Ta lehelengo hiru edo ipintzen diaz, alkarri, "da!". Gero bueltan-bueltan, ipini ta ipini ta ipini ta ipini ta ipini ta ipini ta ipini. Ta pentsatzen dozunian "Ba! Nahikua buelta jakak!", gero, buelta bat gorago, lurrian ipiñi biharrian, ba, kaso baterako, hemen dator ta gero, ba, goratxuago beste buelta bat. Gero goratxuago beste buelta bat, gero goratxuago beste bat, ta azkenian, akabau! Ta azkenian, puntia zorrotz-zorrotza! Politto eitten eben batzuek, e! [Hi, artistia] bihar da hortarako be! Jakin ein bihar da! Ta azkenian, ba, punta zorrotz-zorrotza! Ta gero ipintzen etsen, txorixak eta jan ez deixen, ipintzen etsen, ba, plastikua, zaku bat edo... [Plastikorik] ez eguan orduan! Plastiko... zakuakin edo, haixiak ez deixen eruan, soka batekin edo zeozekin lotu puntan ta eurixa ta... eusteko!

- Hori bakarrik eurixa zanian?

- Bueno, hori beti, baiña...

-A, beti?

- Beti hori! Ta gero, egualdi ona etorrenian, handik agostua... zenbat da, igual... agostuan... en jeneral, eitten zan garixa jotia, ba, Andra Marixetan,

“seis de agosto, dieciséis, diez de agosto, San Lorenzo... por ahí”. Ta egualdi onak etozenen baten, orduan egualdixak oin baiño hobiaguak eitten zittuan, jua ganauekin ta etxera ekarri, meta bat. Zenbat...? Igual bazeguazzen dozenerdi meta, ba, danak batera ezin leikez jo ta, ba, “Gaur zenbat lagun gauaz biharrerako? Hiru edo lau edo... Bueno, gaur bi ekarriko jittuagu!”. Etxe onduan zabaldu, holan ipintzen zian, buruak kanpora diala, alkarren gaiñian tolostu dana, euzkittan sikatzen. Ta gero jartzen zian, holan, egur bat botatzen zan, ta losak ipini, ta batek, en general gaztenak, karriua, en general, ni izaten nitzan beti. Ta sokia hartu ta harekin ein kargia, ta hartu bizkarrian ta ganbarara. Bestiak jo eitten eben losan, “Bin-bun! Bin-bun!”. Ez da bihar edarra, e! Hautsa...! Ta bero...! Ta bero bihar da! Ez badago bero, ez dau balio, ezin leike jo! Garixa hezia badago, ezin leike jo!

- Behetik oratu ta...

- Bai, oratu zeretik eta losan jo. Bai, ta igarra badago segiduan juaten jako alia. Ta “raa!”. Beste bat ganbarara altxatzen. Lagun mordua bihar! Batak... harek... azaua esaten jakon horri, azaua ganbarara eruatzen, beste bat ekartzen, beste batzuk jotzen... Gero tomatia arduakin jan ta...

- Tomatia arduakin?

- Bai. Ta askok esaten dabe tomatia ez zala... "lehenago ez zuan jaten tomaterik" ta "Bai, gure etxian jaten zuan tomatia lehen be". Bueno, holakotxe egunetan bakarrik, e! Gari jotietan ta... Ostian tomaterik pentsau be ez!

- Eta holan jotari... eske, bateronn batek esan zeskuan, txanketian edo...

- Txanketian!

- Zer zan txanketian?

- Txanketian horixe, losan jotia. Txanketian, bai ba, garixa esaten eben txanketian joteko. Txanketian da, hartu azaua ta losan jotia. Horixe esaten detse, txanketian, horixe da izena. Horren izena horixe da!

- A! Joteko modua...

- Joteko modua ba! Horixe da izena beria, txanketian. Bai, bai, txanketian, txanketian. Horixe da hori, holaxe jotzen zan. Ta hamen bakarrik ez... danian!

- Eta losa hori ze egoten zan, beti atai inguruan edo...?

- Ez, horrek losok preparau eitten zan garixa joteko! Egoten zan, holan, urkilla batzuk egoten zian, ta urkillen gaiñian egur bat botatzen zan. Ta gero, haren kontra losak, ta losiak hanka ez deixan eiñ, puntan ultza bat edo sartu, ta gero, ba, jo.

22. Garia garbitzeko makina

- **Erref:** AB-294/025
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:03:33. **Bukatu:** 01:05:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Garia jotzea amaitzen zenean, eskuzko haize-makina batekin garbitu egiten zen garia, alea eta ahotza bereiziz. Makina nolakoa zen eta nola funtzionatzen zuen.</p>

Transkripzioa

- Amaitzen zianian danak, han gari pillua egoten zan, haundixa, ta,

badakizu, lastua ta aroza ta... Ha ez da garbitzen, ha dana zikiña egoten da. Gero makiña bat zeguan, eskuko makiña, haizia ekan harek, eta ekazen, holan, manibela haundi bat... Ondio ez da denpora asko ikusi dotela, e? Ta harek dakazen txapazko lau bolante, txapak, ta [aria daukanak?] haizia botatzen dabenak atzera ta atzian zeguazen galbahiak. Ta, orduan, zuk manibelari eraitten etsazunian, ekan, manibeliak ekan beste koska batzuk edo... Holan ezin leike esplika... Ta zuk eraitten etsanian atziari, holan ibiltzen zan galbahia, batian goixan larrixagua, behian fiñagua ta behian fiñagua. Ta gero zekan min bat, miña, miña esaten jakon, atzian ta han danak garbixa urtetzen ebanian, garixak garbi-garbixa urtetzen eban aurrera. Ta harek zelan haize haundixa botatzen eban, zenbat azkarrago eraiñ, ba, gehixago haizia! Hori zikin danori jaurti eitten eban harek! Ta alia geratzen zan behera, ta alia haura da. Ta miña ibiltzen zan holan. Honi eraindakuan, danak mobitzen zian: atzeko galbahiak, miña ta danak. Miña holan ibiltzen zan. Ta granuak garbi-garbi-garbixa urtetzen eban, garixa.

- Hori, alia beherutz eta [arotza?]...

- Arotza ta zikiña... Arotza ariña izaten da, ba, ta bota eitten dau haiziak! Baiña alia izaten bada astunagua, ez dau botatzen.

- Ta arotza, zer da...

- Geiñeko... gari-alian telia.

- Azaltxua edo...

- Azala, bere azaltxua., garixan azala, geratzen jakona. Ta gero, ba, badakizu, joten igarra badago, lasto-puntia, bestia... dana jausten da han, ez dakizu? Dana botatzen dau haiziak! Ta granua bakarrik faten da behera!

23. Arrautzak gari-kutxan, ondo kontserbatzeko

- **Erref:** AB-294/026
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 01:05:34. **Bukatu:** 01:07:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Garia kutxetan gordetzen zen. Hozkailurik ez zegoenez, amak arrautzak gari artean sartzen zituen, fresko kontserbatzeko. Artoa ere kutxan gordetzen zen. Haien inguruan arratoi ugari ibiltzen zen baserrietan. Gari-klaseak.</p>

Transkripzioa

- Gure amak... Gero, kutxan, danak amaitzen zianian, ba, kutxan sartu, garixak, kutxa bi edo hiru edo betetzen zian, ta han eukitzen zittuan gure amak arrautzak, [ez ze(g)uan orduan holakorik] ta arrautzak garitzan sartu ta konserbau eitten da! Garixa freskua da! Sartu eskua, bai? garitzan, ta fresko-freskua zu! Alperrik bero egongo da kanpuan, han barruan fresko-fresko egoten da. Ta hantxe eukitzen eban gure amak arrautzak! [...], badakizu, beruak galdu eitten dau arrautzia segiduan! Ta garitzan eukitzen zittuan gordeta! Artua be bai, ta ondo konserbatzen zan...!

- Kutxak zer izaten zian, batzuk espezialak artuandako ta beste batzuk garixandako?

- Ez, gurian ez zeguan... Danak gordetzen zian gurian... Artuandako ta garixandako... danak be ez zian asko egoten ta! Gero handitxik, arratoiak ugari, [etxian]! Arratoia demoniua da gero e! Garixa [daguan...], artua,

arratoia...? Sinistu be ezin leike eiñ! Jatekua dagon lekura arrtoia sartzen da...!

- Oseake, luzia zan garixan kontua...

- Buo! Zortzi hillabete!

- Eta garixak be bazeren klasiak?

- Bai, goiz-garixa bat eta berandukua be bai, bi klase eguazen! Bai, klasiak baeguazen bai.

- Goiz-garixa eta...

- Berandukua.

24. Garia tolesteko moduak: bostekoak, "mutxurixuak", metak

• **Erref:** AB-294/029

• **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 01:08:45. **Bukatu:** 01:10:27

• **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

• Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Gariaren inguruko lexikoa: alea, "mutxurixua". Garia ebaki ostean, bostekoetan jartzen zen eta gero "mutxurixuak" egin, burua goraka dutela. Garia lurraren kontra badago eta bustitzen bada, galdu egiten da. Meta.</p>

Transkripzioa

- Garixana, alia esaten detsazue edo garaua edo...?

- Guk alia esaten dogu.

- Alia, gari-alia.

- Gari-alia esaten dou guk.

- Eta gero metak esan dozu...

- Oin eibartarrak esaten dabe gaizki eitten doula berba euskeraz, baiña... enfin! Ez dakit ba nik! Beste batzuk be...

- Ez dot uste...

- E?

- Ez dotela uste txarto eitten dozunik zuk. Eta mutxurixua entzunda dakazu?

- E?

- Mutxurixua. Batek esan zeskuan...

- A! Hori garixeri! Bai, garixa... Mutxurixua, bai, esaten da! Mutxurixuak diaz, garixa ebagi, ezta? Ta lotuta lagatzen dozu, bostekuak esaten jako, bostekuak eta bostekuak eta bostekuak eta laga. Dotore ipintzen diaz, basarritarrak bere gustua eukitzen dau gauzak ipintzen! Ta gero, konparauta, igual, oin eurixa dator igual, ez dakizu? ta ez dake metia eitteko astirik, ez? Metia... denporia bihar da! Ez dake astirik ta eitten dittue mutxurixuak. Altxau, lurretik altxau, ta ipiñi alkarren hurrian, ba, lantzian ipiñi, ba, sei bat edo zortzi bat edo "ra!" tente. "Mutxurixuak ein bihar dittugu! Eurixa dator ta mutxurixuak ein bihar dittugu!" Ta "ra! ra!", tente-tente ipini. Orduan, eurixa eitten badau be, lurraren kontra ez dago garixa. Lurraren kontra garixa alperrik galdu eitten da! Lurraren kontra badago ta eurixa eitten badetsa, harek garixak asko galtzen dau, e? Ta, horregaittik, lurretik altxau. Mutxurixuak esaten jako horrerri. Ta gero mutxurixuak [egoten bada], gero, egualdi ona [eitteko], metau.

- Orduan, zan pixkat, egualdi txarra zetorrenian ta...

- Bai, bai. Mutxurixuak dia, ba, prisa dakenian.

- Eta burua, orduan, beti gorutz.
- Beti burua goixan, bestela, lurraren kontra garixa alperrik galdu eitten da.

25. Ogia eta artoberoa

- **Erref:** AB-294/031
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 01:10:36. **Bukatu:** 01:12:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Ogia eta artoa. Beraiek ogi gutxi egiten zuten; artoa bai, saldu egiten zuen eta. Egunero Frontoi Zarreko eskolatik irtenda Isasira joaten zen ogitara.</p>

Transkripzioa

- Zeuen etxian ogirik gitxi eitten zan, ez?
- Ba, eitten eban gure amak, baiña artua gehixao. Artua asko, "buu!", gure amak arto asko eitten eban, Baiña...! Ogixa be eitten eban lantzian behin, baiña gutxi, ogixa gutxi. Guk erosi eitten [dogu] ogixa, ogixa erosi. Lau librako ogixak. Badakizu, zortzi lagun giñazen gu, e? Ta kuadrilla ona! Ta ni gaztena etxian! Neu bizi naiz bakarrik oin. Ta Onaindia, zera, sasixan zeguan errotia, Onaindia. Harek be [... ibilli zittun] semiak. Bueno, harek danak hil zian antxiña. Bat ez dakit ez dan bizi ondio e? Ointxe dala urte bidedo Eibarren egon zan gaztena, hor [Habanan] edo hor dago ezkondata. Ogixak hartu, lau librako ogixak, "dos kilos" . Bai, kilo bi bakotxak. Bi! Hartu albo banatan -granujia ni- ta etxera! Egunero haxe biharra eitten neban nik! Eskolatik ogittara, ogi bi hartu ta etxera! Pagau sekula be ez! Ez dakit zela arreglatzen zian. Nik ez neban dirurik eruatzen da...!
- Zuk jaso.
- Nik ekarri! Bi lauko, etxera! Egunero, eskolara faten nitzan, Frontoi Zaharrian eskolan, Frontoi Zaharra, badakizu, oin obria egin dabena? Ha eskolia oindio ez da denpora asko bota dabela. Ez da denpora asko. Zenbat urte izango da, ba?
- Bai, bai, 5-6 urte.
- Haintxe eskolan ibilita nago ni! Ta handik, handik Isasira, hartu ogixak eta etxera! Ta zeretik, Abontzatic zihar, [...] ta korrida plaza azpittik, gure etxera.
- Osake, etxian ez zeban eitten zuen amak?
- Gitxi, gitxi. Lantzian behin eitten zittuan! Iñoiz-iñoiz eitten eban, baiña ogixak gitxi, artua asko. Saldu eitten eban artua ta! Askok saltzen eban artua!
- Bai, bestela, bihar larregi, ez?
- Bai, gure ama koittauak [makiña bat] bihar eitten eban, dirurik ez eukitzeko. Alperrik.

26. Txerriak kalean erosi eta etxean hazi

- **Erref:** AB-294/032
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 01:12:31. **Bukatu:** 01:15:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Ganadua eta txerriak izaten zituzten etxean. Txerrikumeak kalean erosten zituzten eta etxean hazi arto zahiarekin. Bizente `Txarriboda`. Udaberrian erosten ziren txerriak eta neguan, ondo loditutakoan, hil.

27. Txarriboda

- **Erref:** AB-294/034
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 01:16:10. **Bukatu:** 01:19:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Txarriboda: txerria nola hil; moztu; hesteak zelan garbitu; odolosteak nola egiten zituzten; etab.

28. Lantegietan lehen kalitatea helburu; orain, berriz, kopurua

- **Erref:** AB-294/035
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:19:27. **Bukatu:** 01:21:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Behar kontuak asko aldatu direla eta "erlojuan kontra" beharra egitea gogorra dela dio. Nagusiek gero eta gehiago estutzen dituzte langileak eta asko itota ibiltzen dira. Lehen kontrol gutxiago zegoen lantegietan. Helburua gauzak ondo egitea zen lehen; orain kopuru jakin batera iristea.

29. Bizimoduaren aldaketa

- **Erref:** AB-294/036
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 01:21:44. **Bukatu:** 01:24:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Bizimodua asko erraztu dela dio. Lehengoekin konparatuta, orain denok aberatsak. Lehen zaharrei edo gai ez zirenei "xemeikorik be" ez zitzairen ematen. Gaixoen aurrean ere lehen medikuek ez zuten baliabiderik izaten.

30. Gaztetako parranda-leku eta erromeriak

- **Erref:** AB-294/038
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:25:09. **Bukatu:** 01:27:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

Lehenago lana besterik ez zegoen. Ondarroako jaietan giro ona egoten zen eta hantxe egin zituen parranda handienak. Amak errieta 12etan etxera joanda. Inoiz edo behin Bilbora zezenketara. Mallabiko erromeria.

31. Soroak bedeinkatzearen inguruko azalpenak

- **Erref:** AB-295/002
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:01:25. **Bukatu:** 00:03:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Garai batean, abadeak gari-soroak bedeinkatzen zituen. Udaberrian, landarea loratzen hasten zenean, orduan egiten zen bedeinkapena. Erramu egunean, bedeinkatutako erramuarekin egindako gurutzeak ipintzen ziren soroetan eta baserriko ateetan. Aste Santuan ipini eta urte guztian edukitzen ziren.</p>

32. Sorginak eta elizaren indarra

- **Erref:** AB-295/003
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:03:38. **Bukatu:** 00:06:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Baserrietako ateetan gurutzeak zintzilikatzen ziren, sorginak aldentzeko. Aitak sorginen ipuin handiak kontatzen zituen. "Jendiari fedia emon deixon, abadiak... ipintzen zittuen sorgiñak". Baina gero pistolak etorri ziren, eta orduan amaitu ziren sorgin-kontuak. Anbotoko sorginak, Anbotoko Mari, etab. Jendeak eskolarik ez eta dena sinesten zuen. Abadeek ez zuten nahi jendea eskolara joaterik eta gurasoei esaten zieten beraiek heziko zituztela haurrak.</p>

33. Mezetara ez joatea bekatua zen; herriko pertsonaia garrantzitsuak

- **Erref:** AB-295/004

- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:06:56. **Bukatu:** 00:10:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Ilgandeetan mezetara ez joatea bekatu handia zen. Arratsaldeetan bezperak izaten ziren eta emakumeak joaten ziren. "Lehengo jentia tontua ez, baiña atrasauak..". Aitaren eta amaren inguruko kontuak. Alkatea, abadea eta udaleko idazkaria ziren herrian agintzen zutenak.</p>

34. Eibarko garbitokiak; lixiba; "linua" (lihoa)

- **Erref:** AB-295/005
- **Iraupena:** 0:05:43. **Hasi:** 00:10:52. **Bukatu:** 00:16:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Lihoa (linua) eta ehuleak

Laburpena:

<p>"Labaderuak" (garbitokiak) Bidebarrietan, Matxarian, Untzagan eta Ubitxan zeuden. Aurretik erreketan garbitzen zuten arropa emakumeek. Antzinako arropak "linuzkoak" (lihozkoak) izaten ziren. Lixiba nola egiten zen kontatzen du. "Linua" (lihoa) zelakoa zen. Emakumeek gorua egiten zuten eta lortutako hariekin, izarak, alkandorak... Lihok zituen lanak.</p>

35. Etxea babesteko gurutzeak

- **Erref:** AB-295/006
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:16:35. **Bukatu:** 00:18:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Soroak eta etxea babesteko, gurutzeak jartzen ziren Aste Santuan. Gurutzeak nola egiten ziren. Normalean lizarra erabiltzen zen.

36. Kanpai motak; Garizuma

- **Erref:** AB-295/007
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:18:15. **Bukatu:** 00:19:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

Kanpai mota ezberdinak: trumoi-kanpaiak, hodei-kanpaiak, su-kanpaiak, e.a. Garizuman, kanpairik ere ez. Garizuma pasatutakoan, kanpai handiak. Garizuman ez zen kanpairik jotzen.

37. Garizuman eta Aste Santuan konfesatzea derrigorrezkoa; arrosarioa; garizuma osteko kanpaiak

- **Erref:** AB-295/008
- **Iraupena:** 0:05:36. **Hasi:** 00:19:51. **Bukatu:** 00:25:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Garizuman ez zegoen erromeriarik eta denak konfesatzera joan behar ziren. Txartela hartu behar zuten konfesatu aurretik eta gero txartela sakristian aurkeztu, abadeak jakin zezan konfesatuta zeudela. Aste Santuan ez zen kanpairik jotzen. Pazkoa bezperako goizean kanpai alaiak jotzen ziren, Garizuma bukatu zela abisatzeko.</p>

38. Pazkoako igandean "Ixu-eguna" ospatzen zen

- **Erref:** AB-295/009
- **Iraupena:** 0:03:54. **Hasi:** 00:25:27. **Bukatu:** 00:29:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Pazkoako igandean "Ixu-eguna" ospatzen zuten. Ixua zer den eta igande horretan zer egiten zen azaltzen du. Abadeak bedeinkatutako sua eta ura banatzen zituen etxerik etxe. Ixua nondik lortzen zen.</p>

39. Ordularirik ez; serenoak ordua eta eguraldiaren berri ematen zuen orduro

- **Erref:** AB-295/010
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:29:21. **Bukatu:** 00:32:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

Aste Santuan kanpairik jotzen ez zenez eta erlojurik ez zegoenez, eguzkiarekin batera bizi ziren. Oilarraren zarata eta kanpaiak ziren beraien erlojua. Serenoek gauetz ordua eta eguraldiaren berri ematen zuten. Euskeraz aritzen ziren. "Goixeko laurak dira eta ateri dago..."

40. Ama inude-lanetan urtebetez Madrilen

- **Erref:** AB-295/011
- **Iraupena:** 0:05:10. **Hasi:** 00:32:10. **Bukatu:** 00:37:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Bera gaztea zenean, denek euskaraz hitz egiten zuten. Ama, ezkondu eta lehenengo semea izan zuenean, inude joan zen Madrilerara urtebeterako, dirua irabaztera. Aberatsek euskaldunak nahi izaten zituzten inude lanetarako. Amak hazitako umearekin kontaktua mantendu zuten eta Afrikako gerran hil zen. Ama, baserrikoa izateko, erdaraz ondo konpontzen zen.

41. Eibarren beti euskaraz

- **Erref:** AB-295/013
- **Iraupena:** 0:04:49. **Hasi:** 00:37:36. **Bukatu:** 00:42:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Julianen gazte denboran, neskek erdaraz egiten zuten harrokeriz. Eibarren orokorrean euskaraz beti. Durangon aberatsek eta "señorietuek" gazteleraz. Durangoko nesken artean, "Hijas de María" zirela esaten zuten, mutilekin ezin zutela dantza egin esateko. Eibarren beti euskaraz eta hika. Neskei noka, baina Ermuko neskei hika. Abadeei "Don" eta berorika. Abadeen gurutzeari kanean mun egiten zioten.

42. Elizakoak eramaten abadea eta akolitoa

- **Erref:** AB-295/014
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:42:25. **Bukatu:** 00:46:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Gaixoen oliodura edo "elizakoak eramatea" egitera joaten zirenean, kaletik abadea eta akolitoa joaten ziren eta kalean denak belaunikatu egiten ziren.

43. Kanpai klaseak eta izenak

- **Erref:** AB-295/015
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:46:20. **Bukatu:** 00:49:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

Kanpaien izenak: goizean albakoa; eguerdian drauna eta iluntzean "aramaitakua". "Albakuakin esnatu eta aramaitakuakin erretirau".

44. Gabon-gaueko menua

- **Erref:** AB-295/016
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:49:41. **Bukatu:** 00:51:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Gosaria, taloa eta esnea ohikoa zen. Ardoa, Gabon-gauean bakarrik edaten zen etxeetan. Gabon-gaueko afaria: olio-asa, bakailaua eta intxaur-saltsa.

45. Intxaur, gaztaina eta sagar klaseak; erretxina-batzea

- **Erref:** AB-295/017
- **Iraupena:** 0:11:28. **Hasi:** 00:51:42. **Bukatu:** 01:03:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Intxaur klase desberdinak daude. Gaztaina, sagar, madari eta gerezi klase desberdinen izenak aipatzen ditu. Fruta-arbolak nola mentatzen diren. Umetan, pinuari zuloa egiten zioten eta erretxina batzen zuten; gero saldu egiten zen.

46. Eibarko basoen izenak

- **Erref:** AB-295/018
- **Iraupena:** 0:07:05. **Hasi:** 01:03:10. **Bukatu:** 01:10:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Baserriko kontuak. Gauzak asko aldatu dira: bideak, basoak, errekek, soroak... Basoen izenak aipatzen ditu. Aspaldi, Unbeko depositotik heltzen zen herri guztirako ura.

47. Urkin autopista eraikitzeke eraitsitako San Lorentzo ermita eta baserriak; erromeria

- **Erref:** AB-295/019
- **Iraupena:** 0:05:49. **Hasi:** 01:10:15. **Bukatu:** 01:16:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

<p>Urki ingurua zelakoa zen. San Lorenzo ermita zegoen bertan eta autopistak dena aldatu zuen. Desagertutako baserrien izenak aipatzen ditu. Urkiko gurutzeari buruz hitz egiten du.</p>

48. Urkiko San Lorentzo ermitako erromeria

- **Erref:** AB-295/020
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 01:16:04. **Bukatu:** 01:19:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>San Lorenzo egunean, jai handia egiten zen Urkin. Afaria, erromeria eta gero neska laguntzea. Erromerietan soinua eta panderoa. Garai bateko eta gaur egungo musikaren arteko ezberdintasunaz hitz egiten du.</p>

49. Eibarko erromeriak

- **Erref:** AB-295/021
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 01:19:23. **Bukatu:** 01:22:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Eibarren erromeriak non egiten ziren: Maltzagan, Usartzan, Azitainen, Untzagan, San Salbadorren, Azurtzan.</p>

50. Baserritarren arteko auzolana

- **Erref:** AB-295/022
- **Iraupena:** 0:08:50. **Hasi:** 01:22:05. **Bukatu:** 01:30:55

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Auzoko baserriarren artean laguntasun handia; auzolana. Lehen baserrian maiz erretzen ziren eta auzokoak joaten ziren etxe-erre batzeak egitera. Egotxeagako pago handia, haize bortitzak bota zuen.</p>

51. Perretxikotan: onddoak eta kuletroak

- **Erref:** AB-295/023
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:30:55. **Bukatu:** 01:32:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

Perretxiko kontuak. Onddoak, kuletroak...

52. Baskulagintzako ofizioa ikasten; soldatak

- **Erref:** AB-296/002
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:00:30. **Bukatu:** 00:03:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

20 urterekin Víctor Sarasketanean hasi zen lanean. 14 urterekin Fernando Eizagaren tailer txikian sartu zen baskulaginaren ofizioa 3 urtez ikasteko. Lehenengo urtean ez zuen soldatarik jasp. Víctor Sarasketanean 12 pezeta irabazten zituen (1934an).

53. Baserri-kalekoak ziren, oso kaletarrak

- **Erref:** AB-296/003
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:03:00. **Bukatu:** 00:05:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Zelan ikasten zen ofizioa. Baserrikoa izan arren, kale alboan bizi ziren eta beraientzat normala zen kalean lan egitea ere. Lehelengo limia erabiltzen ikasi zuen eta gero kainoiak ajustatzen.

54. Armagintza: kanoiginen lana

- **Erref:** AB-296/004

- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:05:42. **Bukatu:** 00:08:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Baskulagintza ikasteko, lehenengo burdina limatzen eta gero kanoia ajustatzen ikasten zen. Baskulaginen lana zein zen azaltzen du. Kainoiak nola egiten zituzten azaltzen du. Arma probalekura eramaten ziren probatzeko.

55. Armagintza: baskulaginak

- **Erref:** AB-296/005
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:08:25. **Bukatu:** 00:10:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Baskulaginaren lana: Galdategitik baskula ekarri, mekanizatu eta limarekin beharrezko neurrietara egokitzen zen.

56. Armagintza: kaxaginak

- **Erref:** AB-296/006
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:10:00. **Bukatu:** 00:12:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Kaxaginen lana, baskula egurrean txertatzea da. Prozesu guztia eskuz egiten zen garai batean.

57. Armagin onena "Zozua"

- **Erref:** AB-296/007
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:12:50. **Bukatu:** 00:14:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Eibarko eskopetagin onenatarikoa "Zozua" izan zen. Baskulagin oso on eta fina zen.

58. Armagintza: Eskopeta egitearen prozesua

- **Erref:** AB-296/008
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:14:34. **Bukatu:** 00:17:42

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Kaxak egiteko, intxaurrondoaren egurra erabiltzen zen. Egurrak behar zuen tratamendua azaltzen du. Eskopeta bat egiteko denbora behar zen. Egunean 30 eskopeta montatzen zituzten. Baskulagin eta kaxaginen ostean, barrenariaren lana zegoen. Eta amaitutakoan, armen probalekura eramaten ziren eskopetak. Ez zeudenak ondo, berriz lantegira itzultzzen ziren berriz fundu eta estutzeko.

59. Armagintza: txispaginak

- **Erref:** AB-296/009
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:17:42. **Bukatu:** 00:18:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Txispaginaren lana zein zen azaltzen du. Lana bukatutakoan, baskulaginari eramaten zitzaion txispa.

60. Víctor Sarasketaren lantegia; barrenariak

- **Erref:** AB-296/011
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:21:58. **Bukatu:** 00:25:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Víctor Sarasketaren arma-lantegiak probalekua zuen. Barrenarien lana azaltzen du. Kainoia probatu eta tiroa konpontzen zuten. Ehizatu behar denaren arabera, tiroa modu batekoa edo bestekoa izatea komeni da.

61. Sarasketak erregearentzat eskopetak egiten zituen

- **Erref:** AB-296/012
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:25:24. **Bukatu:** 00:27:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Víctor Sarasketak erregearentzat eta jende ospetsu askorentzat egin zituen arma desberdinak.

62. Eskopetak eta ehiza

- **Erref:** AB-296/014
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:27:15. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Eskopetaren kainoia ehizaren arabera izan behar da. Oilagorretarako eta galeperretarako, kainoi motza; paserako kainoi luzeak. Txori txikiak ehizatzekeo armak, Gaspar Areizagak egiten zituen.

63. Lan-ordutegia gerra aurretik eta gerra ostean

- **Erref:** AB-296/016
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:32:47. **Bukatu:** 00:35:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

Eskopeta asko egiten ziren Eibarren egunero. Lan-ordutegia: Errepublikara garaietan 8 ordutakoa eta Francoren garaietan 10-11 ordu egunear.

64. Armagintza: prozesua eta lan-banaketa

- **Erref:** AB-296/017
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:35:00. **Bukatu:** 00:36:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Lehenengotan ez, baina gerora lan banaketa etorri zen: batak baskula egin, besteak montatu, e.a.

65. Víctor Sarasketanean lantegiaren izen ona

- **Erref:** AB-296/019
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:37:15. **Bukatu:** 00:38:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Víctor Sarasketanean lanean hastea gauza handia zen, geroago ALFAn sartzea bezala.

66. Victor Sarasketa lantegia

- **Erref:** AB-296/020
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:38:53. **Bukatu:** 00:42:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Lehenengo lan-eguna ilusioz eta urduri gogoratzen du. Lantegia Grabadores kalean zegoen. Gerra aurretik guztira 110 langile inguru zituen. Lantegiaren banaketa; zenbat pisu; lan desberdinak; e.a. Eskopeta guztiak grabatzen ziren, irudi ezberdinekin.

67. Eskopeten prezioa; eskaera bereziak

- **Erref:** AB-296/021
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:42:00. **Bukatu:** 00:45:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Eskopeta on baten prezioa: gerra aurretik 30-40 duro. Merkeak ere bazeuden, 5-10 durokoak. Eskopeta asko neurrira eta kapritxoz egindakoak ziren eta hoiien prezioa askoz ere altuagoa zen.

68. Emakumeentzako eskopetak

- **Erref:** AB-296/022
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:45:46. **Bukatu:** 00:48:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Emakumeendako eskopetak ere egiten zituzten. Pisu gutxiago zeukaten. Ehizarako erabiltzen zituzten emakumeek eskopetak. Lambretta dagoen lekuan zegoen "tiro-pitxoia".

69. Tiro pitxoi zaharra

- **Erref:** AB-296/023
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:48:50. **Bukatu:** 00:50:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Tiro-pitxoian apustuak nola egiten ziren azaltzen du. "Txarlatania" izaten zen apustuak esaten zituenak.

70. Eibarko zine zaharrak eta "txarlatanak"

- **Erref:** AB-296/024
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:50:38. **Bukatu:** 00:54:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Lanbideak » Antzinako lanbideak

Laburpena:

Aspaldi, zinea mutua zen eta "txarlatanak" filmea azaltzen zuen eta Victor Sarasketako komertziala "biajantia" ere bazen. Pabelloia non zegoen azaltzen du eta nola su hartu zuen. Beste zinema eta antzerki batzuk ere bazeuden: Salón Teatro Untzagan, Kruzeta Estaziño kalia, Amaia...

71. Víctor Sarasketaren historia

- **Erref:** AB-296/025
- **Iraupena:** 0:05:40. **Hasi:** 00:54:10. **Bukatu:** 00:59:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Victor Sarasketaren aita, Arrate bailarako Azpiri baserrian jaio zen. Ezaguna zen Espainia eta mundu guztian. Nolakoa zen deskribatzen du: "Antiguara", lehengo gizon gogorren modukoa. Baskulagin fina. Bittor Sarasketa (semea), beste era batekoa zen. Lantegiaren antolaketa aldatu zuen eta azkenean lantegiaren gainbehera gertatu zen.

72. Eskopeten salmenta

- **Erref:** AB-296/026
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:59:50. **Bukatu:** 01:02:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Victor Sarasketaren lantegia piskat handitu zen baina beti berdin mantendu zen, eraitsia izan zen arte. Eskopeten produkzioa eta salmenta askoz handiagoa izan zen gerra ostean. Matxarian zegoen alemaniar batek erosi eta nazioartean saltzen zituen.

73. Lantegi barruko giroa; ugazabak eta langileak

- **Erref:** AB-296/028
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:04:50. **Bukatu:** 01:06:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Lantegietako giroa nolakoa zen. Sindikatuen lana. Sozialismoaren lorpenak. Langileak eta jabeen elkarrekin ibiltzen ziren.

74. Emakumeak Víctor Sarasketanean lanean

- **Erref:** AB-296/029
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:06:40. **Bukatu:** 01:07:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Gerra aurretik, ez zegoen emakumerik lanean Victor Sarasketanean. Gerra ostean, errodamenduak egiten zituzten askok. Lantegiaren inguruko azalpenak.

75. Victor Sarasketako errodamenduen patentea

- **Erref:** AB-296/031
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:09:00. **Bukatu:** 01:11:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Victor Sarasketan errodamenduak gerra ostean hasi ziren egiten (1944). Emakumeek egiten zituzten, 4 errelebotan. Errodamenduen patentea saldu egin zuten.

76. Sarasketatarrak

- **Erref:** AB-296/032
- **Iraupena:** 0:04:08. **Hasi:** 01:11:52. **Bukatu:** 01:16:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Sarasketa familiaren inguruko kontuak

77. Andrazkoak damaskinatuan eta gizonezkoak gubilean

- **Erref:** AB-296/034
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 01:16:24. **Bukatu:** 01:18:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Gerra aurreko urteetan gizonezkoak aritzen ziren eskopetak grabatzen eta gubilean. Emakumeak damaskinatuan lan asko egiten zuten, baina gubilean ez. Gubilean lan egiten zuten bi emakume aipatzen ditu.

78. Eibarko lantegi ezagunenak

- **Erref:** AB-296/035
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 01:18:17. **Bukatu:** 01:22:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Lantegi ezagunenak: Sarasketa; AYA; Orbea; GAC; Beistegi... Tailer txiki asko zeuden. Alfak ere lehenengo urteetan eskopetak egiten zituen. Eibarren denetik egiten zen: armak, eskopetak, bizikletak, josteko-makinak, pistolak... Txantoiaren lantegia non zegoen. Eskopetak beti izan du pistolak baino maila altuagoa.

79. Gerra aurretik etorkinek euskeraz ikasten zuten

- **Erref:** AB-296/036
- **Iraupena:** 0:04:40. **Hasi:** 01:22:35. **Bukatu:** 01:27:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gerra aurretik inguruko herrietatik jende asko etortzen zen lanera: Zaldibar, Berriz, Elgoibar, Markina... Kanpotik etortzen ziren erdaldunek azkar ikasten zuten euskaraz, herrian leku guztietan horrela egiten zelako. Gerra ostean dena aldatu zen.

80. Berorika alkateari, abadeari eta medikuari

- **Erref:** AB-296/037
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 01:27:15. **Bukatu:** 01:28:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:

<p>Alkateari, abadeari eta medikuari berori egiten zitzaien. "Kategorixako gizonei" ere.</p>

81. Elizakoak ematera eta "agonixako kanpaiak"

- **Erref:** AB-296/038
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 01:28:26. **Bukatu:** 01:30:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

Abadea oliadura edo elizakoa ematera joaten zenean gaixoaren etxera, "agonixako kanpaiak" jotzen ziren eta kalean zegoen jendea belaunikatu egiten zen abadea pasatzen zenean. Akolitoa aurretik joaten zen gurutzeareakin.

82. Eibarko abadeak

- **Erref:** AB-296/039
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 01:30:20. **Bukatu:** 01:31:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Abadeak: Don Policarpo Larrañaga, Don Juan Ibargutxi.

83. Konfesatzea oso kontrolatuta zegoen

- **Erref:** AB-296/040
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 01:31:30. **Bukatu:** 01:33:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Aitortza egiteko, sakristian txartel bat eskatu behar zen eta konfesatutakoan, abadeari txartela entregatu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2024-04-05

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com